Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СССРАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 2 октябрь, 1976 шу. • № 120 (5631). • Мах 2-нер.

ДАЬХЕННА—390 ТОНН ХЬАЖКIАШ!

ИШТТА ДА УКХ ШЕРА АЧХОЙ-МАРТАНА РАЙОНА КЪАХЬЕГАМХОША ТIАИЙЦА ДЕКХАРАШ

Наьха кулгий беркат

Тха районца дукхагIа доля боаттаман сомгI бакъдаларан кхеданца специализаци ешаделе а, йоагIган ю йоаккха йлата культурашца йлаъ лаьттан ма-тарлу шерашкахь цар тIара чубаьха хьунъкъам алсамбаккхаран. Хlаьта йлата культурашца ю а хьуькъан тха лаьттанца, къаьстта а хьажкIаш. Цунна дола тешаш — чубаьха хьунъкъам.

«1976 шераца хьунъкъам чуэцIаъ, вортбоатамца продукташи доакъараши кийчделга IачIандара кхи тIа а де дезаргIй хьайъехьар» КПСС Центральни Комитетан СССР Министрийн Советен соцам кхоачаш а беш, лоащца хенен ца дойтаьи чуйIца даьхар оаха туралла дийца алаташ. Дукхаха боахаманца планаш совгIа йлат деххар паччахьалхенга.

Хlаьта шоллаергIа хьунъкъам — алата йийца хьажкIаш чуэца да тхо. Керта а ухх тIа тха районца боахамашка чуэца елараш 1731 гектара тIара хьажкIаш я. Таханарча денга 300 гектара тIара хьажкIаш чуйIца даьлиад. Хьунъкъам во бо бац. Юьхьера лаьрхlача хlара гектара тIара 28—30 центнер фуразлъка хьажкIаш йоаг тухьаьлъка хьажкIаш йоаг тухьа.

Хьаьдолча боахамашка хьажкIаш чуйIца баьлиад. «Самашкинский» совхозо 68 гектар мара чуэца болабеллиг «Лермонтовский» совхозо 35 гектар мара чуэца. Районе цIи хезача механизатора Хачарова Ахьмада кхулгадеча звенос хlара гектара тIара 28 центнер гайтта фуалъпка хьажкIаш чуэра.

Цхьан хана хьажкIаш чуэца болабеллиг «Лермонтовский», «Бамутский», «Овощевод», «Октябрьский» къаьнк кхечеи совхозашка. Массарел дукхагIа хьажкIаш чуэц «Лермонтовский» совхозе. Хуьнъкъам дика ба. Цхьаъ гектара тIара 30 — 35 центнер фуалъпка хьажкIаш йоаг уьхьаза. Цу боахаме мисел дукха хьажкIаш йоаннаш кхиъна цхьанна а боахаме. Уж хьажкIаш цхьатарра массе отделенешка чуэца йиш яр, нагахьа сиена тешаеттар жларе.

«Лермонтовский» совхозе хьажкIаш чуэцаш 20 комбайн я. Цхьабакъда уж ерриге комбайнаш дIатIа а хIинца болх дIабоаблийча ханнахьа чуйIца дарлдар тхо алата йийца хьажкIаш. Транспорт ца тоьаи хилларг тIехьабоах тха болх «Лермонтовский» совхозо хьажкIаш. Транспорт ца тоьаи хилларг тIехьабоах тха болх «Лермонтовский» совхозо хьажкIаш хьажкIаш тIара дийнаъка болх бе деххарийца яр 28 автомашина. Цу тIара таханарча дийнаъка хьажкIаш чуэ цу 12 автомашина мара яь. Цу тIулакха бечкс ба «Грозиефть» объединенийс кулгалхой. Баьча бартага хьежжа хlара дийнаъка 40 автомашина тхоьа йата деххарийца ба уж. Бакъда, таханаъла цIоай лелиг дай боаннаш хьаоаттa уж.

Дукхъал цхьаъ «Лермонтовский» совхозера хьажкIаш 12—15 балха дийнаъка чуэйIца яхара 20—35 комбайн хилла оа болх беш. Уьжжел йолча комбайншца кIалхара хьажкIаш центральни хьатта дIакхаъара тIара дийнаъка болх беш 70 автомашин 70 трактори пришеки хилла еза. Иззал транспорти комбайншца йоаг тIара хьажкIаш чуэца вIашIехьадаргдар тха цу боахаме.

ХьажкIаш сиъагIа чуэцара хьакъсъа дувцаш вIашн дагадьинад тхо райисполкоме. Цу тIулакха мел эшаш долча хlама хилийта а лаьрхIаъ.

Шоллаергlа хьуькъам — алата йийца хьажкIаш хаинахьен на пойташ чуйIца яхара цхьаъ-ца хьаъан белгалъакъад оаха наьха къаьстагIара безам совбаккхара тIедилладаь. Иштта, масала, нагахьа сацца цхьаъ комбайнеро дицнаъка 4 гектара тIара хьажкIаш чуэце (нормагIа 3,1 гектар) цуна ца лу карара кара лу. Цхьа вымнеш 5 сом ахчан премин.

Комбайншца тIалхара хьажкIаш хьакъхьъаъа шоферашца юкъе а шерра яьжжай социалистически яхь. Шолг бекъа оперегатий болх цхьаъна па буташ, норман тIехьхоачашъеш къаьстера шоферашца тIара дийнаъка кхоккха сом ахчан премин лу.

Районе массарел дукхагIа хьажкIаш кхоор «Лермонтовский» совхоз я. Дукхъал ухх шера 1292 гектара тIа пIелгаш йоаг йлата даьхIа. Хьуькъам во хиннабар.

Эттара хьалха совхоза Бадаргагlара отделене кхайкхийтар тхо. Ухъаза хьажкIаш чуэцаш ба Чагаев Имран пачальник волча механизированни отрядаца механизатор По-чюбкъостала къаьста отделенешкара баьхка комбайнераш.

Хьажкlий хlаъкка болх беш «Херсонец» яхь 10 комбайн я. Цхьаъненна тIехь вож а йолаш муглаергlа хьайоагIа уж. Гин тIа уж кхайкхаъ тха къамъел хlара дарлдар цхьаъненна — Шутиев Тlапийца.

— Хьажкlаш чуэца тхо долделенна массеча ди мара лаьтта 250 гектар хулаца ухх схай тIара хьажкIаш тахан чуйIца даргда тхо, — боьх тIаъа. — Тlакха Котар-Юртарча отделенера яраш чуэцаеча, цул тIехьаrIа Матаев Береев Зухаев Лаьчев мехотряданицара яраш. Ма-дарра яьлча, хьажкIаш группенош метогаrIа чуэце оаха. Цо торо хуллиг хьуькъам цIена чуйIца.

Хьажкlаш цIена чуэцара къаьстера теркам тIабохийтехуьхаа. Из белгалдав да хьуькъам чуэцаш боахаче-механизатора оттаьлъче сеглIенстически яхьа хьалаш тIа.

— Нормагlа 3 гектара тIара хьажкIаш чуэца декъаринца па хьажкIаш хьакхуьъаъа боаттаман комбайнер цхьаъ дийнаъка. — ольар мехотряда начальника Чагаев Имрана. Хlаьта тха механизаторера хlара дийнаъка 4—3 гектар чуэ. Хlаьта шишша нормаш йоахаран а ба тха. Царех ба комбайнераш Шамхоев Шахлов, Бушаев Шакьад, Махазаев Ахьмад, Цугаев Тlапа, хуьмбарш. Цхьабакъда нормаш тIехьхоачашъараз чекхалаш. Чулкх, сентябрь шеран яьгIа итогаш оча хана терклалар хьажкIаш цIена-бIеха чуэнилгга.

Мехотряда начальник Чагаев Имрани дог йоздьанна па тахан. Из тамаи а яь. Тlехьара чуйIца хlара гектара тIара кьина хьажкIаш дикаъ а, дикаъ а декъаргIа белгалъяьрел. Дукхъашца хьуькъам чуэца болабеннача хина ше керавенна хилар кIалхахкахь тIара гектара. Цхьацца-нахьара 30 — 32 центнер мара хьуькъам чубакъадар хlара гектара тIара. Хlаьта оохлалоа чуэ-яьлча хьажкIаш дог тедир. Ухх кхай тIара чубаьхь хьуькъам гектара дика бар. Юьхьера лаьрхIача тIара гектара тIара 35 центнер хьажкIаш яьлар.

— Шу долалуш тха мехотряда коллективо социалистически декъар тIаийлалар хlара гектара тIара 45 центнер хьажкIаш чуэца, ышша. Бакъда, КПСС ЦК Генеральни секретара тоьа. Л. И. Брежнева Краснодарски край йлатаъ делаберашка тахьийта письмо дийшачуо тIехьаrIа керда, докъкаrIолла декъер тIаийлаш тха коллективо. Оаха лоп деннад хlара гектара тIара 50 центнера тIехьаrIа йоаннаш хьажкIаш чуэца. — боьх Имрана.

Цхьа чезача механизатора доц чIоаrIа хиннаш массеча а. Цхьадолча шерашка з тIара гектара тIара 30—35 центнер хьажкIаш яьхьай по а, цхьа новкъостоша а. Дахьа толаш белгал а доахаш дийшаеш Дахьено Чагаев Имрана ешай «Знак Почета» яра ордена массехь медали. Тайп-тайнарча совгIатанца белгалбаьхьа ба цун новкъостгIа а.

Тхо хиллар Ленина ши орден лелаеча Матаев Берсас куьгIалдеча мехотрята кхай тIа а. Уж сацна мило терхаеш латт «кура» хьажкIаш. Цига хlаьта а дIабоаблаеннабоаш хьажкIаш чуэца. Баьхьа тайп-тайна ба.

— Доккха декъар да тха мехотрядо уьхь цера шиъна хьалхашка оттадаьр, — яхьи дуьш. Б. Мудаев Шамсус. Доллеш, хьуькъам кхебаяр доаллаш дац йIлакх. Из лорабе а безо. Хlаьта оаха па лорабе́ча маслав из лорабе декъаринца вар. Хlаннаъна силоса хьажкIаш чуэнача къаьстеаш хиннаш со. Миччаха со ваше я бIарга ly-нал лоащца питдаьлс оаха тхоай ала. Со муьлш полча

Р. МАЛЬСАГОВ.

СУРТА ТIАЛ: (аьрдеьхьа аьттехьа) хьажкIаш чуэцаеча а йолаш къаьлеги ба «Лермонтовский» совхоза № 3 йолча мехотрядаца механизатораш Шаипов Шахад, Бушаев Шахьид, Махазаев Ахьмад.

И. ПЛИВЕВА сурт.

Планал совгIа ах миллион...

Иттагlгlа пятилетка хьалхарча шера тIаийца социалистически декхараш хаьлъ хьалха яхьа-чаьдева къаьстта дика къаьхьегаш ба СССР 50 шу дизара шерагIа Грозненски химически завода болхлой. Товарни продукти арахенара ийс бетта тIара 28 сентябре яхьа-чаьдева а яь. лийрхIаъчуьл дукхагIа цо арахийлай ах миллион сома маьхьа химически продукци.

Дlадаъка шера ийс бетта арахийлача товарни продукцел 2,3 процент дукхагIа я ух шера цу юкъа арахийца химически продукци. Къаьхьегама овсарле лахьъара ийс бетта задани 5 процент тIехьхоачаш а ешаш, цун чотагIа арахийлай планал совгIа мел кийчъяь химически продукци.

Социалистически яхьа хьалха латташ я Нырков Валентин Иванович кулгалдеча фенол арахечача цеха коллектив. Цо хаьал кхо ше хьалха хlоачашъьш йийс бетта задани. Планал совгIа арахийлай бIаьш эзарш семий маьхьа товарни продукци. Цеха коллективо ара мел хецача продуцел 97 процент продукци паччахьалхеен деъкъа. Знак йолаш я. Иштта дика къаьхьегаш ба Дронкин Владимир Михайлович керте латтача сиъагIа арахенача цеха химикаш а.

Б. КОСТОЕВ.

МЕХОТРЯДАШ ЯХЬЕ ЮВЛ

Ухх шера дукхъашца механизированни отрядий хьисапаца болх бе боламбеннаъ Ахъой-Мартановски районе «Лермонтовский» совхозе.

Мехотряда начальник Чагаев Имран цунна декларийца па хьажкIаш хьакхуьъаъа боаттаман комбайнер цхьаъ дийнаъка. — ольар мехотряда начальника Чагаев Имрана. Хlаьта тха механизаторера хlара дийнаъка 4—3 гектар чуэ. Хlаьта шишша нормаш йоахаран а ба тха. Царех ба комбайнераш Шамхоев Шахлов, Бушаев Шакьад, Махазаев Ахьмад, Цугаев Тlапа, хуьмбарш. Цхьабакъда нормаш тIехьхоачашъараз чекхалаш. Чулкх, сентябрь шеран яьгIа итогаш оча хана терклалар хьажкIаш чуэцаш ба Чагаев Имран начальник волча механизированни отрядаца механизаторашца По-чюбкъостала къаьста отделенешкара баьхка комбайнераш.

Хьажкlий хlаъкка болх беш «Херсонец» яхь 10 комбайн я. Цхьаъненна тIехь вож а йолаш муглаергlа хьайоагIа уж. Гин тIа уж кхайкхаъ тха къамъел хlара дарлдар тхо алата йийца хьажкIаш. Транспорт ца тоьаи хилларг тIехьабоах тха болх «Лермонтовский» совхозо хьажкIаш. Транспорт ца тоьаи хилларг тIехьабоах тха болх «Лермонтовский» совхозо хьажкIаш хьажкIаш тIара дийнаъка болх бе деххарийца яр 28 автомашина. Цу тIара таханарча дийнаъка хьажкIаш чуэ цу 12 автомашина мара яь. Цу тIулакха бечкс ба «Грозиефть» объединенийс кулгалхой. Баьча бартага хьежжа хlара дийнаъка 40 автомашина тхоьа йата деххарийца ба уж. Бакъда, таханаъла цIоай лелиг дай боаннаш хьаоаттa уж.

Дукхъал цхьаъ «Лермонтовский» совхозера хьажкIаш 12—15 балха дийнаъка чуэйIца яхара 20—35 комбайн хилла оа болх беш. Уьжжел йолча комбайншца кIалхара хьажкIаш центральни хьатта дIакхаъара тIара дийнаъка болх беш 70 автомашин 70 трактори пришеки хилла еза. Иззал транспорти комбайншца йоаг тIара хьажкIаш чуэца вIашIехьадаргдар тха цу боахаме.

Хьажкlаш сиъагIа чуэцара хьакъсъа дувцаш вIашн дагадьинад тхо райисполкоме. Цу тIулакха мел эшаш долча хlама хилийта а лаьрхIаъ.

Шоллаергlа хьуькъам — алата йийца хьажкIаш хаинахьен на пойташ чуйIца яхара цхьаъ-ца хьаъан белгалъакъад оаха наьха къаьстагIара безам совбаккхара тIедилладаь. Иштта, масала, нагахьа сацца цхьаъ комбайнеро дицнаъка 4 гектара тIара хьажкIаш чуэце (нормагIа 3,1 гектар) цуна ца лу карара кара лу. Цхьа вымнеш 5 сом ахчан премин.

Комбайншца тIалхара хьажкIаш хьакхуьъаъа шоферашца юкъе а шерра яьжжай социалистически яхь. Шолг бекъа оперегатий болх цхьаъна па буташ, норман тIехьхоачашъеш къаьстера шоферашца тIара дийнаъка кхоккха сом ахчан премин лу.

Районе массарел дукхагIа хьажкIаш кхоор «Лермонтовский» совхоз я. Дукхъал ухх шера 1292 гектара тIа пIелгаш йоаг йлата даьхIа. Хьуькъам во хиннабар.

Эттара хьалха совхоза Бадаргагlара отделене кхайкхийтар тхо. Ухъаза хьажкIаш чуэцаш ба Чагаев Имран пач

ГОВЗАНЧ ХЬАХИЛАРА НИКЪ

ОЧЕРК

Оалаш ма-хиллара, кьыхтах, цІийсторгех цІеноШ деш сиинаваш из ЗІамига волча хаза дешъ. Вус набарах духьалгІелитлаш цІе хьалдеча ваІаш, чубІахуа цІеной, кІыча гІишлоной сургашъ. Лоацца яьлча, цо-м уйла а яьлцар итт класс яькхачуа гІемагІа ваІаш хиргоболча кьахьегама нокъба.

ГІишлош еча балха па вахьча кІыча балхах-дог ІабІаргдац аьина е из болх тіехьаьжена дуре ма-бей ваІаш вахьлар ца вохьвацца балха воалаш. ЦІагІа вокхкагІа вар из. Нана болх бигургболаш яцар. ЗІамагІча вешийн шиш ВШИЙН ЧІЬа е езар. Цудухьа Ваге лаьрхІар гІишлоп еча балха заха.

Иштта ЛІаболабелар Арсеньева кьахьегама шиъ. Цуо-на шийга а на хоши яраьс хилар из. Республике мегтел, гаьина яралъа - а дІи хезача Социалистически Къахьегама Туркъал Хаджиев ШамсудІина бригаде ийсьенна1аь, Дакъа доттагІиот кхийтар Вати. Вешта, доттагІай яха дош. Ма-бей маІаяъ тіехьа ахетаде баш яц уьхаза. Хапага а, вІаши ле-лаьсча гІулакъазка а дилъаа доттагІай ала бии шиъ пхи ши. Бакъал, доттагІай маІа мегарг-болаш яр цар гІишлоной комплексни бригада бригадир волча Шамсудінлен каменниш ухам Ломаіуча Ватен цхьа оамал — болх безашш ма-хоза дикаІе бе гІеотаеш цаЬаш.

Из оамал вахаро Ломаіуь оамал лаьпча Іаш. Дакъаа-лаьча йоалаш, ноахлаторга ноахалга йоалаш хьайоагІа яьха оамалаш. Из дац саг шиЙ обществазда из уьязвете, ма-мукъа, шиЙ лоІамеІа хьаъул яхилга. Из да бера ахетамбе «тхьайе» яларча лаьй оамалех дикаІе эраш еомаьа1а а дамаш-ца ЗІалеклача тайпара дегІа-йоалае а новкъостаЬ дер общестао «яхилга.

«Хьалгеп Іаттар Грозне школе № 41 йола цІеноЬ школе. Вай хаьна типовой школа из из. Цун гонахьара макропайоне чубоагІача регіонаьхота из совгІат дакр ЗІамсудІина бригада ю. Бакъда, из школа хьалъеп латтача 1967 шера цу бригада комеиццкалла балха из сыиа заьавина ешача Ватен къахьегама дакъа а доаг цу школах, докхха дене а.

Ялк бутт баьккхар Арсеньева кьоргаш ботта Ломалуш. ЦІкьоалагІа-разраз а яьккха ше болх бе бокъо яьккхар цо.

Дукха банзар по болх кьоалагІа-разраза1а а цун тіхьап шера. Бакъда, цу цхьап шера гІишлошъча управленин дильагІча СМУ чоІогІча бригадаш, дах балгаш а, ЗІамсудІина цІеной. Люксембург Розай шІерагІа. уллигагІа шовзткъел иттаи ахновзткъел иттаи квартина йола шиъ цІа, ерогагІа1аьлгІа этаж дІаоло1ваш чуиверчар а йолаш йола 56 квартина йола пхьакхъа, хІаиане ту 70 квартиро йола Первомайскан чанпаглІа дах шиъ цІа, хьалдетта дальша Йохч-ГІалгІай муэыкалыно - драматически театр-. Цун тІехьагІа Ватена елар шоллагІа разарад.

Къахьегама турналхочун бригадаша йолаш бечаш юхьа ма-хьарадо пайсьаар Ватс вахаре. 1970 шера эскаре гІулакс де вуг из.

— Тахан Дахьенна хьалхашкар, хьай докхар ясхьаьнаьа вода эло. Хьо шиъ ху яьккхай вай цхьана. Цу кхъь тха торо хиннай хьо вовза. Цудухьа те-ша а теш тто вай бригада а ЗІамга хьай а сий Іа доалерг па хиларах, — аьлар ШамсудІина Ватена довза боаккхаш. ГІишлочоч докхочонна пайсьелар Ватс. Цун ираз дир из-ГІишлошъераша юхье юхъьаьна пайсалар цІи-иеча пайсенналаьа1а, цаиха дехьа-ваІаш ЗІамга сеца хьоаьтта1аьлар по ГІишлохочун говзал цІи-ДерригІача вахара говзал хиларах. Цудухьа ма из вохе. Шоай чаоте пхьаьІа моттиг яьккхар Ваге хьалхленна вІашагІьелача чакхъьккхаьгІ самодеятельноста группо фолистеен Ермани йотавза Дешта летадаьла хьажаре. Дукха я цунга эскарера ена Сайлен грамотаи а.

— Эскеп ГІудаих дах наьна со цІавеча а тиколл еш яр бригада. — Керда, № 14 йола школа, — дуьи Ваге. Цхьан кокха Іаьхь бога мара яларгаьн цунна кхоалагІа разряд —1973 шера, Дика лагайоагІа гІишлоолочоча шоай бригада городе а горолоп яраьхь а ЗІал мел ЗІамга.

ХІапа а тіехьа бокхъача бе-ЗІамца хьоаьхеп я Хаджиев ШамсудІин карта латта бригада Городен Назранс. Лоашача юхьа массенаьха а санна дика хьайІир цар трикотажин фабрика бо1ьлоШта дахьоа 410 чотт йола ши обЩежитиа, «Электроинструмент» завода бахлоШта 70 квартира йола ца, Назранс уж гІишлоп ешаш Безопно-комплексни балхаш цеча звеноча кулгалде оттаьар бригадица Ваге. Гіилат а валиизар. ХІапа а тіехьа гІишлоп1 ваІаш ва из. Хіаьта Назранера цІвоаІагІаш кхы цхьаьха тІакхайтар Арсеньева соз1аташта — КПСС Назрановскин райкомо сина Сайлен грамота.

Дукха ха из гІишлоп1ой комплексни бригада шоллагІча СМУ коллективах ДІатеча — ДІаьлаьча шера октябрь 1974 дена. Бакъда, кердача СМУ а дика ХІамаш дукха карагІьаьнаа бригадина. Кирпишкаш из ма-хьарадо 2 йолаш завода болЬлошта обЩежитн хьалъеЬ. Хіаьта ХІапа уж сахьата кхоалагІа микроройоне 160 квартира йола ВІашагІкетта шишна парна юхье 56 квартира йола цхьаьхъашш — кхаъаш цІеноШ деш а бригада- Хіаьта 160 квартира йолча пІеЬюе 100 зеала лаьрхІа йола хьалара авеІа — гІишлохой Дг тІакхочаш яь яькхар бригада.

Иштта да Ватех бокъошца йолг гІишлохо яхьаьна бригада производственни гІулакхаш. Бакъда, цхьаьха оагІуьа а ц цун-нахара. Производственни ГІулакхаша йола 5 — 6 йиш и из. Дале а вай къьстта яогда пох. 1967-ча шера яздо ШамсудІин, Арсемкоска заявлене тІа ша балгаш хьаьдане шу духьала ца хьалара хуьт. Цу-на деиз бие шу дьинпад. Дукха ха яц из. Бакъда, бІоргчана бригадина а хьера сата къьстта а карагІдьаинача гІулакхаша ойаьча дукха ха и из. Цу хана деиз бригала хоммунистана хьаьа хиннан Ватс Хаидаьха ахетаде йиш из лоп. Духхьал Ватн зайна Іаш ун. Хіаьи вай дуспар из вале а. Юхьанца, балха хьаьеча шюлагІча шера комсомоле дайайаар ЗІамга сат. Хіаьта соалка мара яйдаьаш ленинска парте кандидаталлаш. Шоай кхаа пІелгех хІарабар бовзвеп санна, ЗІамга сат шоашта вайзача мара ялаьзар комсомольски организацин, комкомунисташа из парте ліІаьца морганеи йола рекомендацеш.

ГІулакхашша хьаЬхоьх Ватс пайк йолаш тешам шо бпабоаш а боаннгга. Царца да бригада общественни вахара ГІулакхаш а. Из хиннаш тіехьарца хиначалца бригада хомсомоп. Ма-пацца бригада хомсомоп. Ма-ЗІамга — цоллагІа СМУ комсомольски организацце секретарь. Из хержав Ленинскн райсовета депутатала. Цхьа хьаьлъ деш Ватега хьаьтар из:

— Ийс шу ма-дий хьо бригаде балха вота, ліІаьта а хьоаьтта1аьлга разрядах экзамен ліІаьа сашш ва со. Витиц ца елча, — жоп делар цо.

Экзамен ліІаьа1а маг баьб Арсемкоска карагІдьаинача гІулакхий. ДІаьлача ийслагІча пятилетка итогех Къахьегама Сайлен ГІулакхаш цхьа пхьаьра шера ялан

Кхоана—хьехархочун Ди

ДЕГО КЪОАБАЛДАЬ ГІУЛАКХ

Районе толшагІабочна хьехархошта юкъе эрсий мотти литературен, гІалгІай мотти литературен хьехаш йолча Галаева Ахьмада ЦІен цІя яьккхар МагІалбийчера горонго заведуюше.

— Цуи хІара урок лаккха методически боярам тІа, ханах бизза пийда эцаш, кердата материалех дешаркой хІара урокатбеш кул. Из цуи ВашІтехьлоаш хІара урока лаьрхІа кийко ешш, бераш тержам тІехьа хоттийр. ШолгІачу хьехархо балхе юкъехьулаш хиларца, — аьлар горонго а школа а кулгалхоша кхоначу хьехархочоь.

Дукха бІаьхо бап ІаЙшета кхъьсгарна имех. 1969-ча шера цо чакхъьмкхай СоагІапчара школа. Цуи тІехьарІа ШолгІачу шерашкахь йолаш болх баьб цуо школе. ГІаккха Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университете деша хьоьгІа. Цига цуо кхо курс чакхъьяккхачу тІехьарІа заочно дешаргдолаш цІа а ена цІий юртарчу школе хьехархочун болх бо болаеспІа 1973-ча шера. Болх бешшехьа соахка толамца университет ЛингешкІахай. Хіанз даьлаг1ча шера эрсий а гІалгІай а мотти литературен хьехаш я...

Хьехархочун балха дукха хІа ян из. ХІаьта а цу лоаццача хьена бегашта хьехара ГІалгІай мотти за карадераде, школе а рабоче а дикагІболча хьехархой муІтІарашка дІаотта ВашІтехьдаьнна ГІалаева Ахьмада ЦІешта. КарагІдаьнначу ххоачам хинна Іо лаьрхІа ян къона хьехарх.

— Ирде а бувца а сол дикагІа хьехархой дукха -ча тха школе, — ШІтта дар тхо дайна, из леладу гІулакх дІахайнарчух ГІелаьгІа цуи эгара хьалхара деша. Цо цІерш ВоьхІа школе математика хьехаш болча Гандалоева Нурдин Хаджиева, лоькъаниган классий хьехархой Белхароева Заливдина Долотхана, Еалоева Умара Розай, хІмбарий, Кьаьстра Сарсал оалар ешш по ше деша хана шийна хьехаш хиппе хІана школа директор вола Мержоев ГІаламазпий Микаил, школа заьчч ГІелаьгІа Идриса Нурдин, школе пенсе ха передачашка». ЦІьяне а яхаш ца ша1тІа болх ба. ШІттадинна, массера а, — школа лектора, — общества махарера молатІаьнга кердача хІаманна, сага хьаькъьаца, ІнІмана, техьнкана кардаьлъяьнна ша. ШІтта дуттаьл бІйбинаб бы. ХІьыта ГІелъаьгІа вахаро ше духгІаоазжкхаш хиннаб долларча ІамманІа, тІакхиа дынах техьарІа ша дешар дуьшер дохаш хиннаб.

Лектора ма-дарра дийпар вай сийлахьа космонавтаи-сагІа гІолла нижъ бе бахарах, тІакхиа шийча СІаргалайтар цо советски косМонавтий суртаи, ракетий-носителий космически кеманий- орбитий семанаи, цо мел дийпар гІайгІа посеба бахьа. ХьаххаргІе а, ден кхерзжа дужкха суртаи, газетаи тІара, журнаи тІара хьанйа ГІолоош, альбомаи дар цунгІа.

ЦІоаьга уйла тІакхиЙта лаьдубГІар наха лекцеча. ГІулбенараша хаттараи дора космоса хьаьжъьа. космически кема ша имитатор лаьд, ткхиз космонавтий хьаькъьа. Цу дерригача хаттараша дог тешадеш, диззя жоп таЙлар лектора.

Лекторшкара занятеш ГІоагІа тІокъа терхам тІабонайташ таккъьнйар «Къерама поезда» яха документальни телефильмаш дуьнчуьа хана: Китаерча собГІеш хьехьха, «Карвалана дог» — кІоначъал долча чІлийски коммуниста Луис Корволана цьа. Цуьнан ГІалгІай мотти литература — ШІтта дика хургдаьар. ЦІьяна хьежача клубе е культура ШІагІа ега диспутаи вогІа хьанна. ІЗ — 18 сар ма хуллй ден-тоабора, эшаи дола лаьккхаи ца деш лаьккхча классашкара а дешаргдолаш ВоьхІа-ноаьхьа болча. Цуьнан ГІалгІаи нана эрсеи йолаш я. Цуьйнй сар йоагІача вешаЙтехьлоашкахь ГІалгІаиккъьераи ГІалгІаиккъьера Нохчийпачхьалкхен университетан кафедрин заведующи, доцентаи, ГІалгІай мотти литературин кандидатаи, ГІалгІай йоІ Галаева Ахьмада Іайшет. Цуьнга хІа йоацаи хинначу коммунистий отчетно-сорбранийн тІехьа хьаькъьеча кердаеча

КЪАМАЬЛАШКАРА I ГІУЛАКХАШКА ДОВЛА ДЕЗА

(Доллург 2-гІча оагІон тІа).

— Шоай теханарча тІехьен кхоанарча вахара уйла ешаг шо, малагІча гІулакхий, хьажкъала тІехьаьле от оаш шарла, шоай замнера тоаборгІашоно бахара кийбаь бий оаш уж? аьнна.

ХІАНЗ дуншарга вай «Хьажъа Іаьдалаш» яхача статья тІаза цІьйоЛоча моттигашка - белгалдаьлаьчоча кІезиг-дукха эаьза ца хилараяч тІаьта цъяцигчакъара дар хараэаьле кхетаяь хьажкъаш. Цу дакъе тоа хуьта хьажъера дезаргаш, тІаза аьча тІехьа-гІа кепайгІатта матерналаш авторанна дашхаор уж деиташ, хоалгам боллаш жоп а хуш.

Тка статья тІа кадьлаор: «Хьа ма зама я хуьшаялоаргна хьоашъа дегга тьаьта саанна вай тІаьна а лелаяе эттача ешаг «хургІан». Жьажка эбаргаш чуйше кхоа-баш, делабеш хьинаб вайнаха. Из нар деи хиннаг шоашта гоама долча пачъчаьлъа Іаьдалеге-гІа эьхьалъуш уж хьажкъаш. ЖІаьта хІаначара дар вай дьыш сиэнаша Іо а деггаяь дьыкхаш шоай дулкахъ-ІЕеч долеи Советски Іьаьдап долгаше а, доккеий эуламаш дарах аьминистративни органеч лечъьаш деш нах чуийбеш оаяьа а тІаьта-гІа бе ягача цъьыбоЛоча нахъ-ка, ЖІаье а эуламаш деш лелаорбоача цун ниьк бекка а ишбекхаш».

Из ийша хеташ сома аьнна яздаьд Аушев Султан-Хьамада.

Цу хьажъеъьа У. Абдиева статья тІаза муЧІаяш доалаторгІа вай: «Бакъьа, хьаша а эайгІатта тІаьпара хул. Цъьаяр шеначча уйлаяца шийна вайза а веза а сег волча безам бан воагІаш хул, шоллагІвар — эуламе нижь бахьаш вайн хьоот?; къоал дахъаш, базар дагалларце, с кхы тайца ше дьыча эуламе кІалхараялар духьа лачъкъа вена. Иззамо «хьашаа» тІаонар сона хеташ хьаьнаяа вахя безам бабер яа аьнна. Эуламаш кхайлакхуъьар ше эуламхо ваг»

Цу тайпара кортА дозал эьнаяа: хьаша бе-бе хІалараяь С. Оэнева э: «Хьаша» яхача тІерах пайда а нийш. эулам де е ший эулаш тухьаргІа ше тьаьта хьаша. ШИ «гІапа» ца довзача хьашах бехь бан, шиЙ «гІулак» ца довзача фусамдаьл чу кхаа. ПІакхьа цу шеннаш а бакъьан шоаех йохьа сийдола цІераш. Ишта воза «хьаша» лалла а мегаргна, хІаьта фусамца кхыЧуна хуьна а мегаргна».

Кхы вай хІама тІатоха иа дезаши кьоастаце ца дезаши да алъха цу пиьше аьпнаш.

С.-Х. Аушеева ишта бакъьаъьа четаш лаьар газет деша-рашка, тІеи гаьина вахача моттиге цІаьхха вена саг-дай лаьтта Іаьвола цІаьхьдта ийша деи, аьнна, отта-дьь хаттар э.

Цох лаьча газета тІе аьнна-чоа э автора цу хьажъеъьа ейша иа хаІттаяь а дерттІа кьоастаи бьб дуп тІеЧаяІга арайийнача М.-С. Пиева, С. Озиева статьяшка.

Таха дегаш, эижий, кІама дета гІулакхаш вайна юхье гучадуьлаш хиларг, цу оамала-ша. Іаьдалаше вай дегашка каст-каста яьс чуйоссаеш цъьаярг хьажкъаш уж ежаяГа Іаьдакара дола иьжъаеш тахна дертар редакци а газет деша-раш а,

ДУККХАЧАР яздора хІанз ЬаттІаяттай кхамаьлашкара гІулакхашка вай довла деза ца, яхиш. Из гІулакх бе-ьъаи хьежамца а шоашкара хьоккам гойтарца а эгтара ъьатта кьоасам Іоаттабе бе-заран коммунистан, комсомольцан, депутатан, еррига вай интеллигенси и.

Газет лецигаш белгал мадаккхара, формагІа кхамаьн шоай чуложамга диллача соцналистически лоха оборзаш, оягулаш, цІейш оттаяь зама. Керда обрадаш, традицеи юкъеъьахьа еаш йолча республикачеча комнсое дьь хоргя дола ер ма-дай аьнна хІама дац, яхаш хІдаьд пхьаоЬочар.

Кіезиг эле г ихьалоча обрадаш, оягулаш отта а ма, Іаяькайгіатта культура эиа-стерстао метоцкабинето. Царех лельча клубашка, библиотекашка сайремаш, спеснкаш, спектакаш чет-ячеча. Тлакха уж культура а, творчески болхлой а организацеешка йийцача дош бокъалгалъа дала мегар. Уж гІулакхаш тьаьта ейша Іаьдалаш а, лелаое эттача ешаг «хургІан». Жьажка эбаргаш чуийбе яхоа-баш, делабеш хьинаб вайнаха. Из нар деи хиннаг шоашта гоама долча пачъчаьлъа Іаьдалеге-гІа эьхьалъуш уж яхаш. ЖІаьта хІаначара дар вай дьыш сиэнаша Іо а деггаяь дьыкхаш шоай дулкахъ-ІЕеч долеи Советски Іьаьдап долгаше а, доккеий эуламаш дарах аьминистративни органеч лечъьаш деш нах чуийбеш оаяьа а тІаьта-гІа бе ягача цъьыбоЛоча нахъ-ка, ЖІаье а эуламаш деш лелаорбоача цун ниьк бекка а ишбекхаш».

Из ийша хеташ сома аьнна яздаьд Аушев Султан-Хьамада.

Цу хьажъеъьа У. Абдиева статья тІаза муЧІаяш доалаторгІа вай: «Бакъьа, хьаша а эайгІатта тІаьпара хул. Цъьаяр шеначча уйлаяца шийна вайза а веза а сег волча безам бан воагІаш хул, шоллагІвар — эуламе нижь бахьаш вайн хьоот?; къоал дахъаш, базар дагалларце, с кхы тайца ше дьыча эуламаш кІалхараялар духьа лачъкъа вена. Иззамо «хьашаа» тІаонар сона хеташ хьаьнаяа вахя безам бабер яа аьнна. Эуламаш кхайлакхуъьар ше эуламхо ваг»

Цу тайпара кортА дозал эьнаяа: хьаша бе-бе хІалараяь С. Оэнева э: «Хьаша» яхача тІерах пайда а нийш. эулам де е ший эулаш тухьаргІа ше тьаьта хьаша. ШИ «гІапа» ца довзача хьашах бехь бан, шиЙ «гІулак» ца довзача фусамдаьл чу кхаа. ПІакхьа цу шеннаш а бакъьан шоаех йохьа сийдола цІераш. Ишта воза «хьаша» лалла а мегаргна, хІаьта фусамца кхыЧуна хуьна а мегаргна».

Кхы вай хІама тІатоха иа дезаши кьоастаце ца дезаши да алъха цу пиьше аьпнаш.

С.-Х. Аушеева ишта бакъьаъьа четаш лаьар газет деша-рашка, тІеи гаьина вахача моттиге цІаьхха вена саг-дай лаьтта Іаьвола цІаьхьдта ийша деи, аьнна, отта-дьь хаттар э.

Цох лаьча газета тІе аьнна-чоа э автора цу хьажъеъьа ейша иа хаІттаяь а дерттІа кьоастаи бьб дуп тІеЧаяІга арайийнача М.-С. Пиева, С. Озиева статьяшка.

Таха дегаш, эижий, кІама дета гІулакхаш вайна юхье гучадуьлаш хиларг, цу оамала-ша. Іаьдалаше вай дегашка каст-каста яьс чуйоссаеш цъьаярг хьажкъаш уж ежаяГа Іаьдакара дола иьжъаеш тахна дертар редакци а газет деша-раш а,

ДУККХАЧАР яздора хІанз ЬаттІаяттай кхамаьлашкара гІулакхашка вай довла деза ца, яхиш. Из гІулакх бе-ьъаи хьежамца а шоашкара

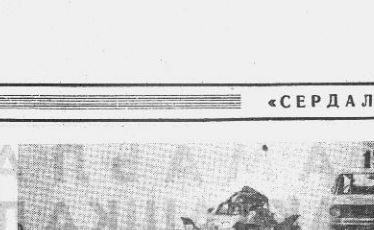

РЯЗАНЬ. Российская Федерация, Украина, Латвия, Эстония, Грузе спортсмешаа дакка эьа-цаР «Багги» яхача автомобилей-шдаа ерна хьалхарча ерриг-сонаий кроссе.

Юкъара комнлаяь заяеге хьалхача мотгиг яьккар «Кожмурадр яхача заволов спортивно-техническея клуба автомобилистаиа (Запорожье). Уу яъьаш хьатІаздоагІача оягулоаца мелкей хьалхарча чемпноната «ренетнин» ер. СУРТА ТІА: трасса тІа — багги.

Ю. ДЬЯКОНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Дань а бахьан доаца ш...

СУДА ЗАЛЕРА

Суженски хІалха суда эьлера яраболатаяь наха шоайла дувьаеи хьаэоагр: «Дань бахьан доацаш вийнаа ни эІамига сагІ. Оаяьа-гІа мара де йийш йоацаш хІама да цу йоЬсераша даьр яхаш.

Нах ишта эІЗабахар, хІаэна шоашта бІаргадайнаяь чох в хезачох а уж цецбагар кхетадеш дар. Тамашийна нийча а теттара сий доацаш а хІама дар суле баьгІана эуда-лашта карагІадьнабар. Дань бахьан доацаш, бизарах-барстарах, малар тІехьаяккхарах-ца-вийнабар Марзиев Загрэхаманя Мухтар. Вийнабар цунгара-ва.. 15 сомя водитела бокъон яккхар духьа.

Дегбр тІа мел бола чо ГІотт сиихетам чу волча саго вай хІама цу тайпара бІеха хІама дара аьнна хьаьсаяча.

Малар вешнаг Марзиев Мухтар бера хана дена хьаьнаяа хІама дар суле баьгІана. эхь-юхь, эелеп доацаш хила Іомавь вар. Ишта волиш чакхьалъхар иа баЛгІа тІа а. Суженски МРО шофер вар из вуьча хьа-на. Коллективе лоарХІаш, новкостаяш сий дела хиннаг. Хіаьта баЛга тІа шийла дуьха саг хьалха цу воалийташ вар. 1974-чеи. 1975-чеи шеранка Марзиев Мухтара еаар оотбор-ца-ваш поадуьстаяш автомобилаш ца дакхаяьара отличник яха-ш ши. хІаьта. тІехьхарча шин шерга соцналистическея яъьг хотвашпар яха ваьг ишшатта поозза еинаяр цунна.

Хьинаре къаьсгарах денно тІехьаьара соогІат хьа о ийша Ортар Гюзнера Іаьвенчуа тІехьаГІа хилар ма лоацха во-ШИй новкъостаца Н. В. Гоняева-на Оодженкинзески станице гІолла хьаьнаяа пуЛгІа-ваЛкхийтар хьа ешг этта доссаваш: ч. А.С. Озиев, М. С. Майнев, В. Магомадов, М. М. Хаднев, М. Хднев, Цалех ца кхы э Іальмаге бокъка бодх бе безаорбе республике. Из кхетадеу оаш а, цхуъхьа, дукхъаяча газет лешараяца лоцш ма-хиллара, тради-ций, обрядий къаьст-къаьсту проблемаш ИСарратГІа юоца а тахна а хьожжаяь сездаяи.

Медал гойта йоцш из вай, бакъьаар гуччаьь Дацоаьаи а заманца тарлургдоагар ца леладен а хиле деза вай. Озиев Саламана ма-ллара, «цох вайна хургбар лоадама мара патоам ца хилча» хІаьта э. Из вай доЙ массиена сиисоваьлъаеи кІаман сий доацеш дола иййча ийгІа гІулакхаш. ХІана сама ярд дувпа ца дезача ишкача хаиата сиЙатГІа хьоачарца вай. ХІаьта ге доацеш могаши шоаи бола хІаьлхаяза а дицаъьа хьаьлхаяр ерзет дешараша хьаьлдаеи шоаи дувпа-чаьа хаяа.

С. МАЙСИГОВ.

Таханн хоанеи хургбар

2 ОКТЯБРЬ

С. М. КИРОВА ЦІЕРАГІА КУЛЬТУРА ГІУРТ САЛАІАРЕН ПАРК. 11.00. Массовий майда. Массовакан, довзарин, викторинан. 17.00. Кьаьлъа театр. «Цаї болча бярт-пхьаьгІоаца иоз болаш да вайн яхаяь Ахьезагіа хьалха талантиаша хьажкъара заиичоетьаьлон концерт. 17.00. Баьлдара театр. Нйоло-ГІлагІай паччаьлъаяеи фнлармоне симфоннеекн оркестра концерт. 18.00. Кнноцентрнй. «Дошцчох тешар, пока ехтяхо, медицина» — кинофестиваль. 19.00. Хьалхарий майдан. Кьаьлъа бу ерригача студентаи хьаине ЖІайраха шийна кинна на хьа Эса «Хоже бигача. Из да историческея памятникаш дуккха а дерттІаи ерриг-сонаий Іьаьдап долгаше а, цІаьхха вена саг-дай лаьтта Іаьвола цІаьхьдта ийша деи, аьнна, отта-дьь хаттар э.

Цох лаьча газета тІе аьнна-чоа э автора цу хьажъеъьа ейша иа хаІттаяь а дерттІа кьоастаи бьб дуп тІеЧаяІга арайийнача М.-С. Пиева, С. Озиева статьяшка.

Таха дегаш, эижий, кІама дета гІулакхаш вайна юхье гучадуьлаш хиларг, цу оамала-ша. Іаьдалаше вай дегашка каст-каста яьс чуйоссаеш цъьаярг хьажкъаш уж ежаяГа Іаьдакара дола иьжъаеш тахна дертар редакци а газет деша-раш а,

ДУККХАЧАР яздора хІанз ЬаттІаяттай кхамаьлашкара гІулакхашка вай довла деза ца, яхиш. Из гІулакх бе-ьъаи хьежамца а шоашкара

РЯЗАНЬ. Российская Федерация, Украина, Латвия, Эстония, Грузе спортсмешаа дакка эьа-цаР «Багги» яхача автомобилей-шдаа ерна хьалхарча ерриг-сонаий кроссе.

Юкъара комнлаяь заяеге хьалхача мотгиг яьккар «Кожмурадр яхача заволов спортивно-техническея клуба автомобилистаиа (Запорожье). Уу яъьаш хьатІаздоагІача оягулоаца мелкей хьалхарча чемпноната «ренетнин» ер. СУРТА ТІА: трасса тІа — багги.

Ю. ДЬЯКОНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Таханн хоанеи хургбар

2 ОКТЯБРЬ

С. М. КИРОВА ЦІЕРАГІА КУЛЬТУРА ГІУРТ САЛАІАРЕН ПАРК. 11.00. Массовий майда. Массовакан, довзарин, викторинан. 17.00. Кьаьлъа театр. «Цаї болча бярт-пхьаьгІоаца иоз болаш да вайн яхаяь Ахьезагіа хьалха талантиаша хьажкъара заиичоетьаьлон концерт. 17.00. Баьлдара театр. Нйоло-ГІлагІай паччаьлъаяеи фнлармоне симфоннеекн оркестра концерт. 18.00. Кнноцентрнй. «Дошцчох тешар, пока ехтяхо, медицина» — кинофестиваль. 19.00. Хьалхарий майдан. Кьаьлъа бу ерригача студентаи хьаине ЖІайраха шийна кинна на хьа Эса «Хоже бигача. Из да историческея памятникаш дуккха а дерттІаи ерриг-сонаий кроссе